

Sierduiven houden

Door: Mick Bassett

Deel 5 - Gezondheid

Ik heb al eerder verteld dat duiven over het algemeen sterke, gezonde dieren zijn en veel minder vatbaar voor ziekten en kwaaltjes dan hoenders en watervogels, al zijn er toch een aantal vrij algemeen voorkomende ziekten waarvoor u op uw hoede moet zijn. Hiervoor geldt dat voorkomen beter is dan genezen. Grondregels voor een goede gezondheid zijn: voldoende frisse lucht, een droog hok, fris drinkwater en goed uitgebalanceerd voedsel.

Preventieve Medicatie

Hiervoor kunt u het beste terecht bij een goede dierenarts die verstand heeft van duiven, of als u die niet kunt vinden, dan een ervaren en succesvolle duivenfokker. (En dan niet een die een zieke duif meteen de nek omdraait in plaats van medicijnen te geven!)

Vaccinaties

Sommige fokkers zeggen dat inenten 'onnatuurlijk' is, of 'dat ze er niet in geloven'. Maar ja, er zijn ook mensen die het wiel nog aan het uitvinden zijn, of geloven dat de wereld plat is.... Als er een vaccin beschikbaar is en u gebruikt het niet en uw duiven worden ziek, dan is het wel 'eigen schuld', zo simpel is het. Het kost maar een paar centen per duif, dus eigenlijk is het gewoon domheid of laksheid om er geen gebruik van te maken.

De drie duivenziekten waartegen een vaccinatie beschikbaar is, zijn Paramyxio, Paratyphus (Salmonella) en Duivenpokken. Die laatste ziekte is niet zo algemeen, maar schijnt wel veel voor te komen bij postduiven, die gezamenlijk in grote aantallen naar hun losplaats vervoerd worden.

Rechts: Een duif met zo'n draaihals gedrag heeft Paratyphus (Salmonella) of (en dit laatste is het meest waarschijnlijk) een besmetting met het Paramyxio-virus. Zo'n dier moet onmiddellijk worden geïsoleerd en na diagnose zullen de overige duiven behandeld moeten worden. Overigens heeft dit dier weinig overlevingskansen. Foto: Dick Hamer.

Een vaccin tegen Paratyphus (Salmonella) is niet in alle landen verkrijgbaar, maar zeker aan

te raden om te gebruiken. Paratyphus is waarschijnlijk de gewoonste besmettelijke ziekte onder duiven. Het kan verspreid worden door muizen of wilde vogels, en ook door duiven onderling. Toediening van het vaccin geschiedt door middel van een injectie onder de huid in het laagste gedeelte van de hals.

Het Paramyxo vaccin is overal beschikbaar, ook al omdat het een verplichte vaccinatie is voor postduiven die aan wedvluchten meedoen. Het wordt toegediend door middel van een injectie onder de huid in het laagste gedeelte van de hals.

Het inenten tegen duivenpokken gebeurt door middel van een huidschrapje, maar kan tegenwoordig ook gelijktijdig met een Paramyxo enting worden gedaan.

Links: Een duif met een zware pokken aandoening. Toch zullen volwassen duiven, zolang ze blijven eten, er niet aan doodgaan. Er blijven na enige tijd slechts kleine littekens van over. Bij jonge dieren bestaat er kans op blijvend letsel door vergroeiingen.

Deze foto is met toestemming overgenomen uit het: Diergeneeskundig Memorandum

Deze inentingen geven gedurende een jaar bescherming; het pokkenvaccin zelfs levenslang, maar de pokken kunnen wel overgedragen worden door ingeënte duiven, op duiven die niet ingeënt zijn.

Ornithose

Een andere algemeen bekende ziekte is Ornithose, ook bekend onder de veelzeggende naam 'Het snot', en dat is eigenlijk ook wat het is! Een slijmerige afscheiding uit de neusholten en bek, wat zowel oude als jonge duiven kunnen krijgen. Voor jonge duiven kan het zelfs fataal zijn. Het is ook dezelfde ziekte die men kent als 'one eye cold'; een aandoening die aan één kant en hoofdzakelijk bij oudere duiven voorkomt.

**Rechts: Ornithose-vorm, met een nat oog aan één kant van de duif. Ook wel genoemd het 'one eye cold'.
Foto: Dick Hamer.**

Links:

Natte neusdoppen en oog, door Ornithose.

Foto: Dick Hamer.

Het belangrijkste wat u zich bij deze ziekte moet realiseren is, dat het een veel voorkomende ziekte is, dat mensen het ook kunnen krijgen en dat van alle duiven die er zonder behandeling vanaf komen er wel 50% drager zullen blijven. Het moet snel behandeld worden met de juiste antibiotica. Normaal gesproken zullen niet alle duiven tegelijk ziek zijn, meestal zijn het er steeds een paar, verspreid over een aantal weken,

totdat de hele koppel besmet is geweest of immuun geworden (en dus mogelijk drager!)

Een antibioticabehandeling zal geen effect hebben op de duiven die een resistentie hebben verkregen voor de Ornithoseverwekker. De best werkende antibiotica tegen Ornithose zijn: Doxycycline, Chlortetracycline en Tylosine. (Deze laatste werkt niet zo specifiek als de twee anderen.) Er zijn nog wel meer middelen in de Tetracycline groep die ook effectief zijn, ook wordt er wel eens een behandeling gegeven met een mix van meerdere soorten.

Bij al deze middelen is het belangrijk dat de grit- en mineralenmengsels tijdens de kuur weggehaald worden, omdat calcium het medicijn bindt en opname bemoeilijkt. Ideaal is ook om gedenaturaliseerd drinkwater te geven; dat is water met een neutrale PH waarde. Verder is het aan te bevelen om na de behandeling een vitaminen- en mineralenkuur te geven.

De medicijnen in poedervorm kunnen heel goed door het voer gemengd worden. Jonge vogels, die nog niet zelf eten, kunt u het beste een medicijn in tabletvorm geven. Als alle duiven in en volière ziek zijn, dan moeten natuurlijk alle duiven behandeld worden en dat is bij voorkeur met een kuur van 40 dagen. Er is ook een andere methode, misschien minder bekend, die bestaat uit 7 dagen kuren met antibiotica, 2 dagen mineralen, een dag niets, en dan herhalen. De ene dag zonder behandeling is om er zeker van te zijn dat alle mineralen uit het spijsverteringssysteem zijn, voordat er weer met de antibiotica begonnen wordt.

Coccidiosis

Hierdoor wordt het spijsverteringssysteem aangetast; de duiven zijn lusteloos, verliezen gewicht, vaak snel vanwege de waterige diaree, die niet persé hoeft te stinken of afwijkend van kleur is. Ook hier is een snelle behandeling noodzakelijk. Thiamine/ Amprolium en Sulfamethazine zijn de meest gebruikte Coccidiostatica.

Rechts: Deze duif heeft Coccidiose en produceert veel waterige mest. Het is zaak deze duif snel te isoleren van de andere duiven en na diagnose d.m.v. een mestonderzoek, de juiste behandeling toepassen.

Foto: Dick Hamer.

Links: Door medicijngebruik kunnen er groeistoornissen optreden bij de veerontwikkeling, waardoor er pigmentstrepen overdwars in de staart- en slagpennen zichtbaar blijven. Op deze foto is waarschijnlijk eerder sprake van een geval van Paratyphus besmetting, waardoor de veren zelfs kunnen afbreken.
Foto: Dick Hamer.

Rechts: Deze duif heeft de gewrichtsvorm van Paratyphus. Onder de vleugel is een knobbel op het vleugelgewricht zichtbaar en de duif laat hierdoor de vleugel wat afstaan en hangen. Foto: Dick Hamer.

Paratyphus (Salmonella)

Indien mogelijk, zou u hier echt tegen moeten inenten! Maar zo niet, behandel dan zo snel mogelijk als u de volgende verschijnselen waarneemt:

- Darmsalmonella: Diaree, vaak groen gekleurd en de duif is lusteloos, vermagerd en gaat dood.

- Gewricht Salmonella; meestal aan de poot, vleugel of de plaats waar de vleugel aan het lichaam vastzit. Op het moment dat het geconstateerd wordt, is het vaak al te laat om te behandelen. De duif ziet er perfect uit, behalve dan een knobbel of een wat hangende vleugel. Als dat na behandeling niet verbeterd in pakweg een week, dan zal de duif hoogstwaarschijnlijk een drager worden, dat wil zeggen dat zij er uiterlijk niet meer aan lijdt maar deze ziekte wel kan over brengen op andere duiven. Zo'n duif kunt u het beste weg doen, tenzij echt onmisbaar in de fokkerij; in dat geval zult u de duif apart moeten huisvesten, ook het nageslacht, of deze toch zo snel mogelijk laten vaccineren.

Links: Dikke poten, met als vermoedelijke oorzaak de gewrichtsvorm van Paratyphus. Deze besmetting met de Salmonellabacterie is door een mestonderzoek snel vast te stellen, waardoor met toepassing van de huidige antibiotica, goed kan worden opgetreden. Foto: Dick Hamer.

Voor mij zijn Tylosine en Furaladone meestal de eerste keuze antibiotica tegen Salmonella. Een goede dierenarts zal er nog een aantal beschikbaar hebben in zijn arsenaal aan bestrijdingsmiddelen en – ideaal bij al deze infectieziekten – een laboratoriumtest doen om vast te stellen met

welke soort van salmonella bacterie we te maken hebben, om zo het meest effectieve antibioticum te kiezen. Dat klinkt heel logisch, zeker als alle duiven ziek zijn, maar ik weet dat deze procedure meestal duurder is dan de duiven gewoon met een of twee van de meest voor de hand liggende antibiotica te behandelen. En vooral als er haast geboden is, voelt men zich vaak aangezet tot directe behandeling met een 'geschikt' middel, zeker in landen waar duiven niet hoog op de lijst van 'behandelbare' patiënten staan! In Duitsland hebben we het geluk dat de 'Hobby' zo populair is en als gevolg daarvan zijn de laboratoriumkosten normaal gesproken heel betaalbaar en rendabel.

Trichomoniasis – Het Geel

Er zijn verschillende soorten Trichomoniasis, die kunnen optreden bij duiven van alle leeftijden. De meeste duiven zijn eigenlijk drager van deze ziekte, zonder dat ze merkbaar ziekteverschijnselen vertonen, maar in tijden van stress kan het ineens uitbreken. De meest bekende vorm is de kaasachtige gele aanwas in de keel, die bij tijdige behandeling goed kan genezen. Het grootste probleem is dat de ziekte zo snel kan verspreiden via het drinkwater (en het badwater!). De eerste bestrijding ligt dan ook in het desinfecteren van de drinkbakken. Een ander ernstig type Trichomoniasis komt voor in de krop en lager in het spijsverteringssysteem. Als dit zich openbaart is het meestal al te laat en het enige wat u dan nog kunt doen is de duiven behandelen waar het zieke dier mee in aanraking is geweest.

Rechts: Deze duif toont achter in keel de typische gele kaasachtige aanwas van een Trichomoniasis aandoening, die in dit stadium nog goed te bestrijden en te genezen is. Het is verstandig om voor Trichomoniasis (ook wel 'het geel' genoemd), jaarlijks, vóór de broedperiode, preventief te kuren.

*Deze, en onderstaande foto is met toestemming overgenomen uit:
HET HANDBOEK VOOR DE DUIVENSPORT van Dr. J.W.E. Stam en Drs. J. van der Sluis.*

Links: Een andere bekende vorm van Trichomoniasis is de aandoening aan de navel bij jonge duiven, die ook wel 'het steen' wordt genoemd. Deze besmetting heeft dit jong van z'n ouders door gemorst voer gekregen. En helaas zal deze duif dit niet overleven.

Jammer genoeg zijn de meest effectieve geneesmiddelen tegen Trichomoniasis in een aantal landen uit de handel genomen, omdat ze gebruikt werden in de pluimvee-industrie en men bezorgd was dat het middel in de voedselketen terecht zou komen, waarna men die middelen voor alle diergroepen verboden heeft. Dit is echt een probleem,

maar indien verkrijgbaar, zou ik Secnidazole of Ronidazole prefereren als medicijn.

Calcium / Mineralen onbalans

Dit kan simpel veroorzaakt worden door gebrek aan daglicht/zonlicht, bijvoorbeeld gedurende de wintermaanden in de landen boven de noordelijke en onder de zuidelijke breedtegraad, waar het langer dan 8 uur donker is gedurende meer dan een maand. Een gebrek aan bepaalde vitaminen of mineralen is gemakkelijk te herstellen, maar even zo gemakkelijk slaat de balans om naar de andere kant vanwege een teveel aan mineralen. Dit is typisch iets waarin een goede dierenarts of een bekwame fokker u kan adviseren. Niet alle commerciële grit/mineralenmengsels zijn echt goed in balans. Vooral die met erg veel zout (nitraten) kunnen heel wat problemen veroorzaken, dus lees het label met ingrediënten!

Parasieten

Inwendige parasieten: Wormen. Als de duiven in een schone omgeving gehouden worden, zal dit niet vaak een probleem zijn, en goed onder controle te houden met behulp van verschillende medicaties en 'natuurlijke' remedies (met overigens afwisselend resultaat).

Rechts: Wormen, die na toediening van een anti-wormpreparaat, door de duif worden uitgespuugd, of met de mest het lichaam verlaten.

De centimeter geeft het formaat aan van de wormen. Het is verstandig om regelmatig en preventief alle duiven een wormkuur te geven. Foto: Dick Hamer.

Uitwendige parasieten: Deze komen veel vaker voor! Tweemaal per jaar een druppeltje Ivermectine in de juiste verdunning op de huid, achter in de nek, is een probaat middel tegen alles wat parasiteert op de duif. Er zijn ook diverse andere insecticiden te koop, die u kunt kiezen naar gelang de veiligheid en de giftigheid. Persoonlijk heb ik zeer goede ervaringen met Diatomite (in Nederland o.a. te koop onder merknamen als Diatom en Homeshield); dit is een niet giftig, geheel natuurlijk product (wat o.a. gebruikt wordt als filter bij bierfabrieken). Het is erg effectief en afhankelijk van waar u het aanschaft, ook erg voordelig in gebruik. Het is geschikt voor bestrijding van uitwendige én inwendige (de medicinale vorm) parasieten.

Links: Uitwendige parasieten laten hun sporen na in de staart en slagpenen van de duiven, in de vorm van gaatjes en een losse veerstructuur, hetgeen op de tentoonstellingen niet wordt gewaardeerd; uiteindelijk is het een schoonheidswedstrijd. Foto: Dick Hamer.

Immuniteit

Er zijn fokkers die vinden dat 'de natuurlijke manier' altijd het beste is, en dat de duiven dus een natuurlijke resistentie moeten opbouwen. Tot op zekere hoogte

hebben zij wel gelijk, maar als u een nieuwe duif bijplaatst, uit een vreemd hok of uit een andere stam, dan zal die weinig resistentie hebben ten opzichte van uw duiven (en andersom), en het kan wel 2 generaties duren voordat het eerdere weerstandniveau weer bereikt is. Hetzelfde geldt voor de duif in uw hok die 'drager' van een bepaalde ziekte is. Deze duif ziet er gezond uit, en is dat ook, maar ondanks dat zullen er van tijd tot tijd toch bacteriën worden uitgescheiden. Normaal gesproken zullen zijn eigen jongen beschermd zijn zolang zij kropmelk krijgen; dit bevat natuurlijke antistoffen. Maar zodra ze gespeend worden, kan de ziekte toeslaan! Zonder behandeling zal zo'n 50 % van de jongen ook 'drager' worden.

Rechts: Dit gezwel wat zich onderhuids en in dit geval bij de cloaca bevindt, wordt een Cholesteroom genoemd en geldt als een goedaardige tumor, die zich echter op een vervelende plaats bevindt. Minder groot zijn de Endotheliomen, dit zijn tumoren die zijn ontstaan vanuit een veerfollikel en vaak bij oudere duiven op de rug ontstaan.

Foto: Dick Hamer

Het is vrijwel onmogelijk om te 'selecteren' op ziekten als Ornithose of Mycoplasmosis, omdat bij goede verzorging alle duiven weerstand tegen deze ziekten opbouwen zonder het risico dat ze 'drager' worden. Het apart zetten van nieuwe duiven, isoleren van zieke dieren en snelle behandeling met de aangewezen antibiotica is wel een vereiste om dit soort zaken onder controle te krijgen. Het is echt geen oplossing om lukraak te behandelen met een breed-spectrum antibioticum; zo werkt dat niet! Deze ziekteverschijnselen zijn zelden fataal (al kan dat wel!) maar wel erg verzwakkend, vervelend en besmettelijk. Ze vallen ook onder de weinige duivenziekten die overdraagbaar zijn op de mens en daar griepachtige verschijnselen geven. (NIET de vogelgriep, wil ik voor alle duidelijkheid toevoegen!) Hoe meer stofvrij en schoner het in uw hokken is, des te minder kans zal er zijn dat dit soort ziekten permanente problemen worden.

De meest zorgelijke ziekte bij (sier)duiven is Psittacosis (Papegaaienziekte) of zoals ze tegenwoordig wordt aangeduid met Aviary Chlamydiae AC. Deze unieke bacteriële infectie is overdraagbaar op de mens. Gelukkig zullen gezonde duiven slechts bij hoge uitzondering deze ziekte oplopen, en dan nog gebeurt het zelden dat het wordt overgedragen op de mensen die met de duiven bezig zijn. Psittacosis moet worden behandeld met medicijnen en overbevolking in de volières moet worden voorkomen.

Om af te ronden

Eierdooiers, van uw duiveneieren of eventueel van uw kippen, als u die heeft, vormen een prima bindmiddel als er medicijnen en dergelijke aan het graanmengsel moeten worden toegevoegd. In de verhouding 5 dooiers van duiveneieren of 1 dooier van een kippenei op 1 kilo voer, werken deze dooiers ook als een natuurlijk hulpmiddel om afweerstoffen te vormen, en op deze manier weerstandverhogend. U moet wel eieren gebruiken van uw eigen dieren, omdat de afweerstoffen specifiek zijn voor uw hok/terrein.

Links: Een milde vorm van een tumor, wat we nog al eens aan de kop tegenkomen. Veelal blijft het stabiel in deze vorm en grootte en heeft de duif er verder geen last van. Foto: Dick Hamer

Producten waarvoor tegenwoordig veel geadverteerd wordt en die gebaseerd zijn op 'melk' werken niet voor vogels/duiven; alleen voor melkproducerende dieren (honden, katten, hamsters etc.) Voor vogels heeft u eierdooier nodig.

Met jammer genoeg deze uitzondering voor de kippenhouders: het werkt niet bij kippen, omdat hun spijsverteringssysteem te primitief is om gebruik te maken van de afweerstoffen. Als de kippen echter op hetzelfde terrein gehouden worden als de duiven, kunnen de kippen wel succesvol de afweerstoffen produceren en opnemen in hun eierdooiers, die zodoende toch gebruikt kunnen worden voor de duiven. Deze tip kreeg ik van een specialist en zeer vakkundige duivenarts. Het proces is ook uitgebreid getest. Het is een waardevolle tip om toe te passen bij uw nieuw aangeschafte duiven en jonge duiven.

Hiermee heb ik hopelijk de meest voorkomende ziekten en gezondheidsproblemen besproken. Met goede verzorging, een effectief vaccinatieschema en - het meest belangrijke - een goede duivenarts of kundige collega fokker, zult u hopelijk zelden problemen tegenkomen die niet te behandelen zijn. Op onderstaande website vindt u nog meer informatie over duivenziektes en de werking van de verschillende medicijnen.

<http://www.pigeoncote.com/vet/formulary/formulary.html>

Foto's: Dick Hamer.

Overige en aangegeven foto's zijn met toestemming overgenomen uit:

*Het Handboek voor de Duivensport; ISBN 90-9007728-6
van Dr. J.W.E. Stam en Drs. J. van der Sluis*

*En uit het Tijdschrift Diergeneeskundig Memorandum; ISSN 0417 – 4631, 54^e Jaargang – No. 2 - 2007.
Uit het artikel Duivenziekten van de auteurs (dierenartsen): An Martel, Frank Pasmans en Peter De Herdt.*

**Copyright ©2008
Aviculture-Europe.
All rights reserved by VBC**